

**Rapport organisaties voor autonoom
vrijwilligerswerk**

Inspecties 2010 – 2011

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Situering inspecties	3
1.2	Toegepaste wetgeving	3
1.3	Inspectiemethodiek	3
2	Module organisatie	5
3	Module werking	6
3.1	Statutaire doelstelling en doelgroep	6
3.2	Concrete activiteiten vrijwilligers	7
3.3	Aantal vrijwilligers	9
4	Module verzekering	10
5	Module vrijwilligers	11
5.1	Deelmodule afsprakennota	11
5.2	Deelmodule selectie en onthaal	14
5.3	Deelmodule begeleiding (basisopleiding en jaarlijkse opleiding)	15

1 Inleiding

1.1 Situering inspecties

Autonome vrijwilligersorganisaties in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin kunnen erkend en gesubsidieerd worden. Bij elke aanvraag tot erkenning vindt er een inspectie plaats. Deze erkenning geldt sinds 2008 voor onbepaalde duur. Voordien moesten organisaties om de 5 jaar een nieuwe erkenning aanvragen. In de overgangsperiode van 2008 tot 2012 werden/worden alle erkenningen omgezet van bepaalde naar onbepaalde duur, eveneens voorafgegaan door een inspectie.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2010 bevatte wijzigingen, die een impact hadden op de werking van de organisaties. Omdat deze wijzigingen ingegaan zijn op 1/01/2010 vonden we het beter te rapporteren vanaf deze datum en niet terug te gaan tot 2008. Op deze wijze hebben we recente informatie waaruit we conclusies kunnen trekken en aanbevelingen maken.

In de periode 2010 – 2011 werden er 99 organisaties geïnspecteerd.

1.2 Toegepaste wetgeving

- Het Decreet van 3 april 2009 betreffende het georganiseerde vrijwilligerswerk in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (B.S.17.09.2009), uitw. 01.01.2010.
- Het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2010 houdende de algemene bepalingen die van toepassing zijn op de erkende organisaties voor autonoom vrijwilligerswerk en de organisaties met ingebouwd vrijwilligerswerk (B.S.19.03.2010).
- Het Besluit van de Vlaamse regering van 26 februari 2010 tot regeling van de erkenning en de subsidiëring van organisaties voor autonoom vrijwilligerswerk (B.S. 22/03/2010).

1.3 Inspectiemethodiek

Zowel bij een inspectie voor een eerste erkenning, als bij een inspectie voor een verlenging van de erkenning en omzetting naar onbepaalde duur be vraagt de inspecteur vier modules:

- De organisatie
- De werking
- De verzekering
- De vrijwilligers

In de module organisatie wordt stilgestaan bij het bestuur van de organisatie, de statuten, de netwerken en samenwerkingsverbanden en het al dan niet werken met beroepskrachten. Bij de module werking worden de statutaire doelstelling, de doelgroepen en de concrete activiteiten van de vrijwilligers toegelicht.

De module verzekering is beperkt. Hier wordt gekeken of de organisatie zijn vrijwilligers heeft verzekerd voor de correcte bedragen en of deze verzekering jaarlijks betaald wordt.

De module vrijwilligers is het meest uitgebreide. Hier gaat de inspectie over het rekruteren van de vrijwilligers, de afsprakennota, de opleiding, de begeleiding en de inspraak.

De inspecties worden door één inspecteur uitgevoerd en vinden aangekondigd plaats, gelet op de duur van de inspectie en het belang om de juiste gesprekspartner te treffen. De vrijwilligersorganisatie bepaalt zelf wie van hen bij de inspectie aanwezig is.

Van elke inspectie wordt een verslag gemaakt, waarop de organisatie kan reageren. De verslagen en de reacties worden vervolgens bezorgd aan de Afdeling Welzijn en Samenleving van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, dat bevoegd is voor de verdere dossieropvolging.

Indien een organisatie niet voldoet aan een artikel in de wetgeving, wordt dit bij de inspectie opgemerkt als een tekort.

Bij de inspecties wordt er ook nagegaan in hoeverre de kwaliteit van de werking kan verbeterd worden, ook al is er op die punten geen wettelijke vereiste. We zitten dan eerder op het niveau van de goede praktijken of van goed bestuur. Deze vaststellingen worden opgenomen in de verslaggeving als aandachtspunten.

2 Module organisatie

De wetgever omschrijft een autonome vrijwilligersorganisatie onder meer als een organisatie die haar doel uitsluitend of hoofdzakelijk met de inzet van vrijwilligers nastreeft. Het werk als vrijwilliger is onverenigbaar met een gelijkaardige activiteit in professioneel verband in dezelfde werksituatie.

De organisatie moet een werking van minstens één jaar kunnen aantonen. Hierbij wordt opgemerkt dat er een verschil is tussen een écht beginnende organisatie die zich nog moet organiseren en de werking nog uitbouwen en een organisatie die bestaat maar een nieuwe VZW opricht. Het is vooral de eerste groep waaraan de wetgever dacht als hij de voorwaarde van één jaar werking ingeschreven heeft. Bij de organisaties die al een jaar werking kunnen aantonen, maar niet onder de VZW die de (verlenging van de) erkenning aanvraagt werd hiervoor geen tekort vastgesteld, maar een aandachtspunt.

De vrijwilligers mogen enkel een onkostenvergoeding ontvangen van de organisatie, de vrijwilligers mogen dus niet als tussenpersoon fungeren indien de hulpvrager een vergoeding aan de organisatie betaalt.

TEKORTEN

In 19 organisaties van de 99 werden er op organisatieniveau één of meerdere tekorten vastgesteld, met een totaal van 22 tekorten. In onderstaande tabel is terug te vinden hoe vaak een tekort werd opgemerkt.

Tekort organisatie	Aantal organisaties waar het tekort werd vastgesteld op het totaal van 99 organisaties
Het vrijwilligerswerk wordt georganiseerd en uitgevoerd binnen het kader van een voorziening die voor de verwezenlijking van haar doel hoofdzakelijk beroepskrachten en daarnaast ook vrijwilligers inzet	9
Het werk als vrijwilliger is onverenigbaar met een gelijkaardige activiteit in professioneel verband in dezelfde werksituatie	2
De vrijwilligersorganisatie kan geen werking van minimum 1 jaar aantonen	3
De vrijwilligers mogen enkel een onkostenvergoeding ontvangen van de organisatie	8
Totaal	22

AANDACHTSPUNTEN

Bij 15 organisaties werden er één of meerdere aandachtspunten vermeld.

- Bij 8 bestond de werking al langer dan één jaar, maar niet onder de VZW die (de verlenging van) de erkenning had aangevraagd
- Bij 4 stond de organisatiestructuur nog niet op punt (een niet aangepast organogram, een geplande reorganisatie die nog niet voltooid is omdat deelwerkingen nog moeten gecentraliseerd worden, een aangepaste ledenlijst die nog niet ter griffie is neergelegd of onvoldoende notuleren van een bestuursorgaan)
- Bij 2 VZW 's die planden een nieuwe erkenning te vragen binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin werd opgemerkt dat moest worden nagegaan of hun erkenning als vrijwilligersorganisatie hierdoor niet in het gedrang zou komen.
- Bij 2 VZW 's werd opgemerkt dat de werking gecoördineerd werd door professionele medewerkers en dat het niet duidelijk was wie de concrete begeleiding van de vrijwilligers doet bij de uitvoering van hun activiteiten.
- Bij 1 organisatie werd aandacht gevraagd voor de privacy van de cliënt, die te allen tijde moet gegarandeerd worden

3 Module werking

3.1 Statutaire doelstelling en doelgroep

Het doel van een vereniging moet het organiseren van vrijwilligerswerk zijn. In de praktijk zetten de meeste organisaties vrijwilligers in om een ander doel te bereiken, waarbij er van uitgegaan wordt dat het vrijwilligerswerk vermeld wordt in de statuten van de vereniging. Indien dit niet het geval is, maar uit de vaststellingen blijkt dat de werking in de praktijk voldoet aan de voorwaarden voor een vrijwilligersorganisatie, werd hier geen tekort van gemaakt, maar wel een aandachtspunt.

Het vrijwilligerswerk moet uitgevoerd worden in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Indien de doelgroep dus niet onder welzijn valt, is dit een tekortkoming.

Om erkend te worden moet een organisatie rond minstens een van de volgende thema 's werken:

1° bevorderen van de levenskwaliteit in voorzieningen: activiteiten die tot doel hebben de kwaliteit van het leven te verbeteren van personen die in voorzieningen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verblijven, en waarbij het persoonlijke contact centraal staat;

2° palliatieve verzorging: activiteiten die tot doel hebben een zo goed mogelijke levenskwaliteit te waarborgen aan terminale patiënten en hun naastbestaanden;

3° intergenerationele solidariteit: activiteiten met betrekking tot de solidariteit tussen zorgbehoevende ouderen en jongeren;

4° praktische en emotionele bijstand: activiteiten waarbij praktische en emotionele bijstand wordt geboden aan zieken, personen met een handicap en zwaar zorgbehoevenden, ter ondersteuning van thuisverzorgers of ter vervanging van familie, vrienden of partner;

5° de weerbaarheid van jongeren: communicatie- of informatieactiviteiten, gericht op jongeren, die de weerbaarheid van de jongeren helpen verhogen.

6° verhoging van zelfredzaamheid: laagdrempelige activiteiten waarbij mensen in armoede actief betrokken worden om hun zelfredzaamheid te bevorderen, en om hun zelfwaardergevoel en kansen op zelfontplooiing te verhogen;

7° psychosociale begeleiding: activiteiten waarbij mensen met psychosociale moeilijkheden actief worden geholpen om hun zelfredzaamheid en hun kansen op zelfontplooiing te verhogen.

TEKORTEN

In 14 organisaties werd er een tekort vastgesteld m.b.t. de doelstelling of de doelgroep, 14 tekorten in het totaal.

Tekort doelstellingen/doelgroep	Aantal organisaties waar het tekort werd vastgesteld op het totaal van 99 organisaties
De organisatie van het vrijwilligerswerk is niet de hoofdzakelijke doelstelling van de vereniging	12
De organisatie is niet hoofdzakelijk actief op het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	1
Geen erkenbaar thema	1
Totaal	14

AANDACHTSPUNTEN

Bij 32 van de 99 organisaties werd opgemerkt dat uit de statuten onvoldoende blijkt dat de organisatie van vrijwilligerswerk de voornaamste doelstelling is.

Bij 1 organisatie wordt aandacht gevraagd voor het niet uitvoeren van opdrachten, die in de statutaire doelstellingen zijn opgenomen.

3.2 Concrete activiteiten vrijwilligers

Hier worden de concrete activiteiten van de vrijwilligers tijdens het voorbije werkingsjaar getoetst aan de hand van afsprakennota 's, werkingsverslag/activiteitenverslag, inbrengen van onkosten enz.

Belangrijk hierbij is het soms moeilijke onderscheid tussen een zelfhulpgroep en een vrijwilligersorganisatie. Vrijwilligerswerk wordt, volgens de definitie in de wetgeving, verricht voor één of meer andere personen, dan de persoon die de activiteit verricht, voor een groep of organisatie of voor de samenleving als geheel. De meerwaarde voor de samenleving moet duidelijk terug te vinden zijn in de werking, die zich niet mag beperken tot lotgenoten.

De organisatie moet voor elke vrijwilliger beschikken over een afsprakennota. Verder in het rapport wordt uitgebreid stil gestaan bij deze afsprakennota. Opvallend hier is dat bijna een derde van de organisaties zondigt aan deze voorwaarde. Vijf van hen hadden voor geen enkele vrijwilliger een afsprakennota.

TEKORTEN

Bij 28 organisaties werd er een tekort op de wetgeving opgemerkt m.b.t. de concrete werking. In onderstaande tabel is terug te vinden hoe vaak een tekort werd opgemerkt.

Soms kon de inspecteur onvoldoende vaststellingen doen, wegens gebrek aan gegevens ter plaatse. Dat kan gaan over het niet maken van een activiteitenoverzicht, geen enkele vorm van registratie over activiteiten, geen afsprakennota 's.

Tekort activiteiten	Aantal organisaties waar het tekort werd vastgesteld op het totaal van 99 organisaties
De organisatie beschikt niet voor elke vrijwilliger over een afsprakennota.	28
Door een gebrek aan gegevens ter plaatse kan de werking onvoldoende worden geïnspecteerd	7
Er is een groot (onverklaarbaar) verschil tussen het aantal vrijwilligers op de dag van de inspectie en het aantal dat werd opgegeven in het laatste werkingsverslag	3
De activiteiten worden enkel verricht ten behoeve van lotgenoten	3
De aard van de activiteiten die door de vrijwilligers worden verricht stemt niet overeen met de omschrijving ervan in de afsprakennota	1
Totaal	42

AANDACHTSPUNTEN

Bij 19 organisaties werden er één of meerdere aandachtspunten vermeld.

Regelmatig terugkerend was het zeer beperkt inzetten van een aantal of een groep vrijwilligers (in 12 organisaties) .

Bij 3 organisaties waren een aantal vrijwilligers, waarvoor de afsprakennota nog werd voorgelegd, niet meer actief.

Een groot aantal vrijwilligers van 2 organisaties zijn afkomstig uit de doelgroep, een beperkt aantal van hun activiteiten is gericht naar niet-lotgenoten.

De overige aandachtspunten werden eenmalig opgemerkt en handelen over diverse vaststellingen zoals het niet kunnen aantoonbaar maken van overlegmomenten tussen de vrijwilligers, een beperkte belangstelling voor een type vormingsactiviteit, werken met verouderde documenten.

3.3 Aantal vrijwilligers

Bij de inspecties werd een overzicht van de vrijwilligers opgevraagd en nagekeken aan de hand van een steekproef.

Hierbij werd de opsplitsing gemaakt tussen:

- vrijwilligers enkel ingezet voor het bestuur. Het gaat om leden van de Raad van Bestuur, die verder geen vrijwilligersactiviteiten doen. Indien deze bestuursvrijwilligers ook ander vrijwilligerswerk doen, dan werden ze meegeteld bij "gemengd ingezet"
- vrijwilligers ingezet voor de organisatie zelf. Het gaat om vrijwilligers die de organisatie ondersteunen op het vlak van administratie, boekhouding, logistiek, website, telefonische permanentie...
- vrijwilligers ingezet voor de doelgroep
- vrijwilligers ingezet voor het coachen, ondersteunen en vormen van vrijwilligers
- vrijwilligers die gemengd worden ingezet

Alleen de vrijwilligers met een afsprakennota werden meegeteld. In een aantal organisaties waren er vrijwilligers werkzaam, waarvan de inzet echter niet kon worden aangetoond, wegens gebrek aan een afsprakennota.

Bovendien moesten de vrijwilligers nog actief zijn op datum van inspectie. Vrijwilligers die een laatste activiteit twee jaar voordien deden en sindsdien niet meer betrokken waren bij de organisatie, maar nog in het bestand waren opgenomen, werden eveneens niet meegeteld

	Totaal Aantal vrijwilligers in de 99 organisaties
Enkel ingezet voor de Raad van bestuur	199
Enkel ingezet voor de organisatie	359
Enkel ingezet voor de doelgroep	7929
Enkel ingezet voor coaching/vorming vrijwilligers	110
Gemengd ingezet	760
Totaal	9357

4 Module verzekering

De wijze waarop een organisatie haar vrijwilligers moet verzekeren en de bedragen die de verzekering moet dekken is opgenomen in de regelgeving.

Bij een eerste erkenningsaanvraag wordt nagekeken of een organisatie correct verzekerd is. Bij de inspecties werd nagekeken of dit nog steeds het geval was.

Belangrijk hierbij is dat de bedragen waarvoor de organisaties zich moesten verzekeren bij BVR van 30/5/08 werden opgetrokken, dus werd er nagevraagd of men deze bedragen had laten aanpassen. Er werd ook gepeild naar de jaarlijkse betaling van de polis.

TEKORTEN

In 46 organisaties werd er een tekort op de wetgeving opgemerkt m.b.t. de verzekering. In onderstaande tabel is terug te vinden hoe vaak een tekort werd opgemerkt.

Soms kon de inspecteur onvoldoende vaststellingen doen, wegens gebrek aan gegevens ter plaatse.

Tekort verzekering	Aantal organisaties waar het tekort werd vastgesteld op het totaal van 99 organisaties
De dekking in de verzekeringspolis is niet aangepast aan de bedragen vermeld in de wetgeving	32
De aangegane verzekeringen zijn niet conform de wetgeving	8
De conformiteit van de verzekeringen kon niet worden vastgesteld, bij gebrek aan de nodige gegevens ter plaatse	5
De organisatie kon geen betalingsbewijzen voor de verzekering voorleggen	2
Totaal	47

AANDACHTSPUNTEN

Bij 19 organisaties werden er één of meerdere aandachtspunten vermeld.

- Zo was het tijdens de inspectie vaak onvoldoende duidelijk voor welke bedragen de vrijwilligers verzekerd waren en of de polis conform was (in 11 organisaties).
- In 3 organisaties waren de vrijwilligers wel correct verzekerd, maar nog bij de vroegere VZW, die voor de oprichting van de nieuwe VZW het vrijwilligerswerk organiseerde.
- In een vierde organisatie was dan weer niet duidelijk of de verzekering al was overgenomen door de nieuwe VZW.
- Drie organisaties hadden recent hun verzekeringspolis aangepast, maar moesten hiervan nog een formeel bewijs ontvangen van de verzekeringsmaatschappij.
- In 1 organisatie was het aantal vrijwilligers dermate gestegen, dat het niet meer correspondeerde met het aantal in de polis.

5 Module vrijwilligers

5.1 Deelmodule afsprakennota

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2010 bevatte o.a. wijzigingen, die een impact hadden op de afsprakennota die een organisatie moet kunnen voorleggen voor elke vrijwilliger. De afsprakennota moest worden uitgebreid met een aantal elementen ter informatie voor de vrijwilliger, die trouwens ook al gevraagd werd door de federale wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers.

Bestaande organisaties kregen tot 1/01/2011 de tijd om zich aan te passen. Tijdens die overgangperiode (van 1/01/2010 tot 1/01/2011) werden de organisaties in een aandachtspunt attent gemaakt op de vereiste aanpassingen, die voor hen vanaf 1/01/2011 van kracht werden.

Uit de toepasselijke regelgeving blijkt dat de afsprakennota 15 verplichte elementen moet bevatten.

In de rapportering die hieronder volgt werden de volgende elementen samengevoegd zodat de cijfers betrekking hebben op 13 elementen/ voorwaarden:

- De contactpersoon voor de vrijwilliger (decreet, art. 5, 4°) en de taken, functie en bereikbaarheid van de contactpersoon (BVR, art. 6, 4°)
- De doelstelling en juridisch statuut van de organisatie (wet van 3/7/2005) en informatie over het statuut van de organisatie of de wijze waarop de vrijwilliger zich daarover kan informeren (BVR, art. 6,6^o)

TEKORTEN

Uit de cijfers blijkt dat slechts 35 van de 99 geïnspecteerde organisaties beschikken over een afsprakennota die volledig conform is met de reglementaire bepalingen.

Dit impliceert logischerwijze dat 64 organisaties (64,65 %) minstens één tekort scoren met betrekking tot de afsprakennota.

Van deze 64 organisaties zijn er 5 die nog niet over een afsprakennota beschikken.

Voor de overige 59 organisaties werden gezamenlijk 272 tekorten (= ontbrekende elementen) geformuleerd. De cijfers schommelen per organisatie tussen één en 11 tekorten (zie detailcijfers in tabel hieronder):

- 32 organisaties scoren een totaal van 1 tot 4 tekorten
- 21 organisaties scoren een totaal van 5 tot 8 tekorten
- 6 organisaties scoren een totaal van 9 tot 11 tekorten

Totaal Aantal tekorten	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Geen afsprakennota
Aantal organisaties	8	8	8	8	5	6	8	2	3	1	2	5
Totaal tekorten x organisaties	8	16	24	32	25	36	56	16	27	10	22	272

Overzicht per ontbrekend element in aflopende volgorde:

Ontbrekend element	Aantal organisaties waar het element ontbreekt op een totaal van 99
De contactpersoon voor de vrijwilliger binnen de organisatie, de taken, functie en bereikbaarheid van de contactpersoon	37
De wijze waarop de vrijwilliger inspraak heeft in de organisatie	29
Het onderschrijven door de vrijwilliger van de doelstellingen van de organisatie	28
De wijze waarop de organisatie de samenwerking met de vrijwilliger kan beëindigen als de afspraken niet worden nageleefd	25
De voorwaarden van de samenwerking tussen vrijwilligers en beroepskrachten en tussen vrijwilligers onderling	23

De verbintenis van de vrijwilliger om de filosofische, politieke en religieuze overtuiging van de hulpvrager te eerbiedigen	23
De werking van de organisatie en de plaats van de vrijwilliger en van het vrijwilligerswerk binnen de organisatie	23
De doelstelling en het juridisch statuut van de organisatie of de wijze waarop de vrijwilliger zich daarover kan informeren	20
De door de vrijwilliger te volgen vormingsactiviteiten	18
De mogelijkheid dat hij kennis krijgt van geheimen waarop artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing is	14
De aard, de duur en de frequentie van het vrijwilligerswerk	12
De verzekeringsmodaliteiten	5
De eventuele betaling van een vergoeding voor vrijwilligerswerk en, in voorkomend geval, de aard van deze vergoeding en de gevallen waarin ze wordt betaald	2

Bijkomend werd bij **14** organisaties vastgesteld dat in een aantal opgevraagde steekproefdossiers van vrijwilligers ofwel de afsprakennota ontbrak ofwel door één of beide partijen niet was ondertekend of enkele verplichte elementen ontbraken in de afsprakennota.

AANDACHTSPUNTEN

Bij 60 organisaties werden gezamenlijk 116 aandachtspunten m.b.t. de afsprakennota geformuleerd. Top drie van de aandachtspunten zijn:

- Bij **45 organisaties** werd als aandachtspunt de aanbeveling geformuleerd om de specifieke/concrete bedragen die door de verzekering gedekt worden op vlak van lichamelijke schade en schade aan goederen expliciet in de afsprakennota te vermelden
- Bij **27 organisaties** werd volgend aandachtspunt geformuleerd: vanaf 01/01/2011 moeten in de afsprakennota volgende elementen vermeld worden:
 - de mogelijkheid dat de vrijwilliger kennis krijgt van geheimen waarop artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing is,
 - de werking van de organisatie en de plaats van de vrijwilliger en van het vrijwilligerswerk binnen de organisatie,

- de voorwaarden van de samenwerking tussen vrijwilligers en beroepskrachten en vrijwilligers onderling,
- de taken, de functie en de bereikbaarheid van de contactpersoon, de doelstellingen en de wijze waarop de vrijwilliger zich daarover kan informeren
- Bij **14 organisaties** werd vastgesteld dat een aantal elementen uit de afsprakennota opgenomen waren in andere documenten , voornamelijk in het huishoudelijk reglement

De overige aandachtspunten handelen over diverse vaststellingen zoals het nog moeten actualiseren van de afsprakennota of geen volledige overeenstemming tussen de bepalingen in de afsprakennota en de dagdagelijkse realiteit.

5.2 Deelmodule selectie en onthaal

Bij het rekruteren van vrijwilligers mag een organisatie niemand discrimineren op grond van ras, nationaliteit, geslacht, geloof, leeftijd of levensovertuiging. Op deze voorwaarde werden er geen tekorten vastgesteld bij de inspecties.

Als een kandidaat-vrijwilliger minderjarig is en niet tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, rekening houdend met zijn leeftijd en zijn maturiteit, wordt bij de afsprakennota de schriftelijke toestemming gevoegd van een persoon die over hem het ouderlijk gezag uitoefent. De minderjarige van twaalf jaar of ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen.

Met de kandidaat-vrijwilliger moet een verkennend gesprek worden gevoerd . Tijdens dit gesprek wordt toelichting gegeven over de afsprakennota en worden er persoonlijke afspraken gemaakt.

TEKORTEN

Uit de cijfers blijkt dat slechts in 5 organisaties een tekort werd vastgesteld op het vlak van rekrutering en onthaal.

Tekort selectie en onthaal	Aantal organisaties waar het tekort werd vastgesteld op het totaal van 99 organisaties
Er wordt geen verkennend gesprek gevoerd met de kandidaat-vrijwilliger, waarin toelichting gegeven wordt over de afsprakennota en waarin persoonlijke afspraken worden gemaakt	3
Er was geen schriftelijke toestemming bij de afsprakennota gevoegd van een persoon die over de minderjarige kandidaat-vrijwilliger het ouderlijk gezag uitoefent	2
Totaal	5

AANDACHTSPUNTEN

In totaal werden 43 aandachtspunten geformuleerd bij 34 van de 99 geïnspecteerde organisaties. Top drie van de aandachtspunten:

- Bij 26 organisaties werd als aandachtspunt vermeld dat er nog geen schriftelijke neerslag is van de persoonlijke afspraken die met de vrijwilliger worden gemaakt
- Bij 8 organisaties werd als aandachtspunt vermeld dat de vrijwilliger nog niet geïnformeerd is over de mogelijkheid dat hij kennis krijgt van geheimen waarop artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing is. Het gaat hier dus om inspecties van voor 31/12/2011, toen de organisatie nog kon genieten van de overgangsperiode om de afsprakennota aan te passen.
- Bij 3 organisaties werd als aandachtspunt vermeld dat het niet duidelijk is of er altijd een verkennend gesprek plaatsvindt en dat er onvoldoende kan aangetoond worden dat naar de nodige vaardigheden wordt gepeild.

5.3 Deelmodule begeleiding (basisopleiding en jaarlijkse opleiding)

Na de aanwerving voorziet de regelgeving nog in een basisopleiding en een passende opleiding.

Als de vrijwilligers hun activiteiten aanvangen, zorgt de organisatie voor een passende basisopleiding, waarin de verschillende aspecten van de uit te voeren activiteiten worden belicht. Deze opleiding kan individueel of in groep plaatsvinden. Ze kan ook de vorm van een stage aannemen.

De jaarlijkse passende vormingsactiviteit dient om het inzicht van de vrijwilligers in het vrijwilligerswerk en in de welzijns- en gezondheidssector te verruimen of om hen specifieke vaardigheden bij te brengen, waardoor de uitvoering van de activiteiten kwalitatief kan verbeteren.

De diversiteit van de sector maakt dat de organisaties een grote autonomie hebben gekregen om de begeleiding van de vrijwilligers zelf in te vullen.

TEKORTEN

In totaal worden 45 tekorten geformuleerd bij 31 van de 99 geïnspecteerde organisaties (31%). In 10 organisaties was er noch een basisopleiding noch een jaarlijkse opleiding. Bij de inspecties werd telkens nagekeken in hoeverre het onthaal en de begeleiding zichtbaar kon gemaakt worden aan de hand van een steekproef van vrijwilligersdossiers. Indien dit onvoldoende bleek, werd op dat vlak een tekort aangegeven.

Tekort begeleiding	Aantal organisaties waar het tekort werd vastgesteld op het totaal van 99 organisaties
De organisatie voorziet geen passende basisopleiding	29
De organisatie voorziet geen jaarlijkse passende vormingsactiviteit	15
In de steekproef wordt onvoldoende aangetoond dat er een basisopleiding wordt georganiseerd	1
Totaal	45

AANDACHTSPUNTEN

In totaal werden 30 aandachtspunten geformuleerd bij 27 van de 99 geïnspecteerde organisaties.

- Bij 11 organisaties werd vastgesteld dat er relatief weinig vrijwilligers (minder dan de helft) de jaarlijkse opleiding volgen
- Bij 12 organisaties is er geen schriftelijke en duidelijke registratie van de gevolgde opleidingen.
- Verder werden nog 7 aandachtspunten van diverse aard geformuleerd zoals de vraag om de vrijwilligers meer te motiveren tot deelname aan de jaarlijkse opleidingen of de thema 's ervan beter te laten aansluiten bij de interesses van de vrijwilligers of het laten aan bod komen van de diverse aspecten van de uit te voeren taken in de basisopleiding.

6 Conclusies

Het goed informeren van een vereniging, die een erkenningsaanvraag als vrijwilligersorganisatie overweegt is belangrijk. Het onderscheid tussen een ingebouwde en een autonome vrijwilligersorganisatie is niet evident, ondanks de definities in de wetgeving. Bij de inspecties in 2010-2011 bleken ongeveer 10% van de organisaties niet te voldoen aan de definiëring van een autonome organisatie.

Ook het gegeven dat een vrijwilliger enkel van de organisatie een onkostenvergoeding mag ontvangen is nog onvoldoende geweten.

Het belang van de doelstelling van de vereniging wordt door de voorbije inspecties aangetoond. In 12% van de geïnspecteerde verenigingen was het doel niet hoofdzakelijk de organisatie van vrijwilligerswerk. Een derde van de verenigingen geniet zijn bestaansrecht door de inzet van vrijwilligers, maar heeft hier onvoldoende aandacht voor gehad bij het formuleren van zijn statutaire doelstellingen.

Met een gemiddelde van 94,5 vrijwilligers per organisatie, wordt bevestigd dat er heel wat vrijwilligers actief zijn in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De grote meerderheid ervan wordt effectief ingezet voor de doelgroep.

Bij hun belangeloze inzet is het correct verzekerd zijn van de vrijwilliger van groot belang. Uit de vaststellingen blijkt echter dat er bij bijna de helft van de organisaties een tekort was op dit vlak.

Bij de inspecties werd rekening gehouden met het gegeven dat het gaat om vrijwilligersorganisaties en werd de lat op het vlak van administratieve formaliteiten niet te hoog gelegd. De wettelijke verplichtingen voorzien echter minimaal in een afsprakennota voor elke vrijwilliger, wat duidelijk een werkpunt blijkt voor de sector.

Uit de cijfers blijkt dat slechts 35 van de 99 geïnspecteerde organisaties beschikken over een afsprakennota die volledig conform is met de reglementaire bepalingen.

De selectie en het onthaal van een vrijwilliger verloopt naar behoren. Het systematisch aanbieden van een passende basisopleiding aan elke vrijwilliger stelt echter in 29 % van de geïnspecteerde organisaties een probleem. In 15 % van de organisaties wordt er geen jaarlijkse vormingsactiviteit voorzien. Bovendien is er in 12% van de organisaties een lage interesse voor de jaarlijkse vormingsactiviteit.